
POLGÁRI JOG

KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

Dr. Mészleány Artur.

Éveken át ez a név állott a lap homlokzatán; állott sokszor a cikk írója jelzéséül a cikkek alján — kiíratlanul is ott volt sok cikk gondolati elindítójaként, pallérozójaként. Most a róla szóló nekrológ címfelirata lett a név. A munkaközösség lazulását a baráti kapocs lazulása nem követte. Halála egyéni gyász számunkra.

A világi élnívágása — a szerzetes aszketizmusával, a művészi fantázia korlátozatlan csapongása — a logikus gondolatfejlesztés szigorú következettségével a boncoló analízis részletkutató tendenciája — a nagy összefüggések synthetikus átérzésével vegyült el benne. Csupa ellentét, amely egy derűs természet kohójában harmoniában olvad össze — nála önmarcangoló munka ostorává fonódott. Írónak született — akit sorsa mindenképen íróvá alakított volna — életének egyéni lyráját rejtje el — eltárgyasítva is eltárgytalanítva — jogirodalmi működése.

Két első munkája lelkileg ellentétes vonalra esik. Első műve: az országbírói értekezlet 21. és 156. §-ai nyomán kikeresni az Optk. nálunk érvényes rendelkezéseit. A téma nemcsak az Optk. szorgalmas végig böngészésének kötelezettségét jelenti, hanem a rendelkezések rejtett tartalmának felkutatását, felszínre hozását. Aki ennek a témának megírására vállalkozott, annak nemcsak a bányász munkáját kellett elvégezni, hogy a nyers követ a föld felszínére felhozza, hanem ezt a követ idegen tartalmától megtisztítani, a különböző anyagokat elkülöníteni is kellett. A téma elsősorban szorgalmat igénylő kutató munka, „Kleinarbeit“ — ezért tűzte ki pályakérdésül a jogi kar. A téma megválasztása tehát nem Mészleány önelhatározása, de mégis vállalta a munkát, és ha csökkentett mértékben is, ez a munkavállalás — és annak az egyetem részéről való megkösoruzása csak mutatja Mészleány lelki készségét a fáradságos kutatás szorgalmas aprólékosságát igénylő feladatra.

A pályakösoruzás szerző utazási ösztöndíjat kap, külföldre jut — érdeklődését teljes szuverenitással önmaga irányítja. A tanári tekintélynek az átvett tudáson alapuló nyomása alól fel-

szabadulva — megírja a „Magánjogpolitikai tanulmányokat“; a szociális gondolatnak a magyar magánjogban első erőteljes megnyilatkozását, akiknek tetszik az összehasonlítás, egybevetés: a magyar Mengert. A társadalmi viszonyok átalakulása akkor változik át társadalmi fejlődéssé, amikor a reformgondolatokból megalkotott reformok lesznek, amikor a tervezetű elgondolások a tételes jogban lehorgonyozódnak, — és ezzel az élet valóságává válnak. A „Magánjogpolitikai tanulmányok“ a jog nagy összefüggéseit éreztetik, a jognak azt a szerepét ismerik fel, ami utóbb „A svájci polgári törvénykönyvről“ írott könyvének alap-gondolata: a jog társadalom-szervező erejét. Cizelláló finomságok helyett durva természékövekkel dolgozik, de ezek a természékövek egy új társadalom épületének alapjai. Közül esik a Baumgarten Nándorral közösen írott akadémiai pályanyertes műve — a kartellekről és trustókról, ami megint a jogi részletmunka felé terelte — olyaténkép, mint amikor az építész az épület monumentális alaprajzai közben elkészíti egy szobának a teljes kiképzését. A terjedelmes könyvek közé ékelődik egy rendszeres folyóirati munka. Szinte valamennyi jogi lapnak munkatársa, kisebb-nagyobb tanulmányai, rövid feljegyzései is a kettősség bélyegét hordják. A témát sokszor önmagáért — a téma anyagának kidolgozására választja meg, de sokszor a téma csak segédeszköz, hogy egy magasabbrendű tétel eseti megvilágítására szolgáljon. Hosszú esztendőkön keresztül évi összefoglalásban szemlélteti az elmúlt év bírói gyakorlatának magánjogi természetét — ezek a referátumok nemcsak ismertetés, rendszerező egybefoglalások, de épúgy kritika is, mint egyik-másik elméleti tételének az önmaga számára jólesően meglelt önigazolás.

Az írói termés kiszélesedésével életpálya állomásai járnak karöltve. Rövid ügyvédjelölti gyakorlat után a bírósághoz kerül. Bírói pályafutása nem mutat kivételes gyors fejlődésű ivelést — a „skribler bíró“ megjelölésében nemcsak gúny él, de eleven erő is, — de irodalmi működése mégis biztosítja számára a sima előrejutást. A kereskedelmi és váltótörvénytörvény, majd a budapesti kir. Itélőtábla bírója. E minőségében rendeli be az igazságügyminiszter a törvényelőkészítő osztályba szolgálattételre. Miniszteriális működésének legmaradandóbb alkotása az első kényszeregyességi rendelet. A témakörhöz utóbb is hű maradt — kényszeregyességi kommentárja ma is standard munkája a bíróságnak. A tisztességtelen versenyről szóló törvény megalkotása a személyiségi joggal — sokszoros érdeklődése tárgyával való közel rokonsága folytán természetszerűen vonzotta az új anyag felé. Ebből született meg versenyjogi kommentárja, amelyet számos versenyjogi tanulmánya követett. Irodalmi működésének a skálája már korábban szélesedett ki a perjog körébe vágó tanulmányaival — perrendtartási magyarázatával, majd a perjog és magánjog ölekezéséből született „Perjogi határkérdé-

sek“ című nagyarányú tanulmánya (talán az egyetlen munkája Meszlénynek, amely a jogászörök előtt kevésbé ismert). Színesíti irodalmi működését néhány német nyelven megjelent könyve. (Das Vermögen, Das Privatrecht als Organisationsform.).

A személyileg az írószoba magányát kedvelő Meszlény már gondolkodásban levetkőzi az életből való elzárkózást — az ő jogtudománya nem zárt logikai rendszer, hanem a valóságos élet páráival telített elevenség. Elvonultságra hajló természetét még egy más vonalon is le tudta küzdeni. A tudományos közéletnek ifjú korától kezdve tevékeny részese. A Jogászegylet híres titkári négyesének — Szladits Károly, Baumgarten Nándor, Meszlény Artur, Lengyel Henrik — egyik tagja. Később a Jogászegylet magánjogi szakosztályának egyik alelnöke. A kolozsvári, később szegedi Ferenc József tudományegyetemen magántanári képesítést nyer. — utóbb a nyilvános rendkívüli tanári címmel disziti őt az egyetem. Elnöke és szellemi vezetője volt fennállásának első évtizede alatt a Civiljogászok vitatársaságának, amely ma mint a Jogászegylet civiljogi szemináriuma folytatja működését. A vitatársaságban összegyűlemlt szellemi értékek hasznosítása juttatta el a „Polgári Jog“ megalapításának gondolatára, amelynek éveken át főszerkesztője volt. Az ő vezetése alatt nőtt meg a lap, amely most ezzel a szűkre szabott megemlékezéssel búcsúzik el volt főszerkesztőjétől. E lap munkatársai éveken át személyi közelségben éltek vele — útmutatás, okulás, buzdítás — a munkakedv fokozása az ő karmesteri pálcájának intéséből fakadt. Aki e sorokat leróta, — három évtizedes barátság, sok közös téma, sok közös munka révén jutott Vele megtisztelő barátságba. Munkájának és egyéniségének emlékét hálás kegyelettel őrizzük.

Dr. Beck Salamon.

*

Tisztelt gyászoló gyülekezet!)*

A Polgári Jog szerkesztősége és a Civiljogászok Vitatársasága búcsujában Meszlény Artur legsajátabb alkotásának fájdalma rezdül, pótolhatatlan veszteségének tudata harangkongásként jelzi a mester elmúlását.

A világháború jogot összetörő korszakának és a forradalmak jogot és igazságot nem ismerő idejének multával itt állott, egy pusztulást jelentő keresés közepette az a fiatal jogász generáció, akinek a magyar jelent munkálni s a jövődöt kialakítani volt küldetése.

Itt állott irányító, itt állott tanító, itt állott új csapásokat kijelölő mester nélkül.

*) E gyászbeszédet Meszlény Artur ravatalánál dr. Vészi Mátyás mondotta.

A fiatalságnak ezt a hangtalan, ki nem mondott, mert talán nem is tudott, hívó szózatát egyetlen magyar jogász értette meg — Meszlény Artur.

Ő megértette, mert a zseni, az elhivatott megérti az idők jelét — meghallja a ki nem mondott szót s a civiljogászok vitatársaságának hétről-hétre való ülésein utat mutat, irány szab azoknak, akik az ő hitének melegétől sarkalva a magyar jog jövődjének művelőivé lesznek.

S amikor esztendőök csendes, sohasem kifelé szóló és sohasem hivalkodó munkájával a mester úgy látja, hogy a tanulók tanítókká lehtnek, ismét ő az, aki megalkotja a Polgári Jog-ot, amelynek szelleme, iránya mindenkoron hű maradt azokhoz a tanításokhoz, amelyek az ő lelkének melegségét, tudásának gazdagságát, gondolkodásának csodálatos sokrétűségét — ölelték fel.

S amikor Meszlény Artur érzi és látja, hogy magvetése termő talajra talált, hogy a kikelt mag életre képes — a tudós csodálatos szelidségével, az igazi mester halk csendességével és talán a mindent megértő bölcs mosolyával — észrevétlenül vonul vissza — mintegy jelezve, amit tettem nem a köszönetért, nem az elismerésért, talán nem is a kimondott háláért — hanem a jogért — az igazság uralmáért — a magyar nemzet jövődjéért cselekedtem.

Mert Meszlény Artur ezirányú munkássága is jogot, igazságot, nemzeti jövődöt építő munka volt.

Ő volt az, aki a fizetéseképtelenségi jog kimunkálásával utat mutatott, hogy a jognak gondolni kell az elesettek, a bajba jutottak védelmére s ezzel a népi politikának, évtizedekkel ez előtt, a jogban való uralmát biztosította.

Ő volt az, aki a személyiségi jogok kultuszával, hitet tett az egyén védelme mellett s irányt adott a magyar jog jövődje számára.

Minden ember a maga élete munkájával megépíti a maga örök szimbólumát. A Meszlény Artur építette szimbolum egy hatalmas katedrális, amelynek megvannak a magasba szökelő tornyai, kecses ivelései, aminőket talán a francia szellemen túl csak a magyar tud megalkotni, — óriási arányai mellett apró, csodálatos finomságai, amelyek a maguk kicsinységében is tökéletesek és megvan ennek a Meszlény építette katedrálisnak, — harmónikus egysége, amely már a tudáson túl az ihletettség eredménye.

És amikor kedves Artur bátyánk itt állunk most ravatalod előtt, hogy ajkunk utolsó bucsuszóra nyiljék, ez a mi búcsuzásunk csak egy ígéret lehet: megígérjük Néked, hogy a középkor nagy építőinek tanítványaihoz mérten, mi is megőrizzük a titkot, amit ránk bízál, ami a jog szeretetét és az igazság becsülését jelenti, ami a bajba jutottak megsegítésének és az egyén védelmének gondolatát juttatja kifejezésre, mert szükség van erre a reánk bízott titokra, hogy a te építetted nagy katedrálisát fenntartani és a kiválasztottak által tovább építeni tudjuk. Azért a sok tanításért, azért a sok bölcsességért és azért

a sok szeretetért, amelyet reánk pazaroltál, a Te hited szerint való egyetlen ellenértéket, a jognak szeretetét és az igazságnak becsülését adhatjuk és azt az ígérletünket, hogy a Te emlékedet örökkön örökké megőrizni, az örök viszonzlátásig fenntartani fogjuk.

Néhány szó a devizajogi perfelfüggesztés megoldására váró kérdéséhez.

Irta: *dr. Lehoczky Tivadar*

ügyvéd,

a Magyar Nemzeti Bank alügyésze.

A devizajogi perfelfüggesztés érdekes kérdése — mely szakiróinkat is foglalkoztatta — megérdemli, hogy újból foglalkozzunk vele. Megérdemli azért, mert még nem volt a devizajogban olyan kérdés, amelynek megoldása ilyen soká húzódva, annyira ellentétes joggyakorlatot eredményezett volna.

A perfelfüggesztés kérdését az alábbiakban a felmerült problémák szerint csoportosítva tárgyaljuk, és pedig *1. van-e különbség aszerint, hogy a követelés, — amely iránt a per indult — az ú n. transferratórium alá esik-e vagy sem és a perfelfüggesztés előfeltételeinek fennforgása hivatalból vagy csupán kérelemre vizsgálendő-e; 2. a Magyar Nemzeti Banknak (a továbbiakban röviden M. N. B.) milyen határozata az, amelynek alapján a per felfüggesztendő; 3. részfizetés engedélyezése esetén a hátralékos összeg erejéig van-e helye perfelfüggesztésnek; a perköltség kérdése részfizetés megengedése esetében hozott ítéletnél; 4. megállapítási pernek van-e helye akkor, amikor a per felfüggesztendő? (más szóval, a megállapítási per is felfüggeszhető-e?)*

Mielőtt a kérdéssel érdemben foglalkoznánk, közöljük itt a perfelfüggesztésre vonatkozó tételes jogszabályokat.

A 4.550/1931. M. E. számú rendelet 5. §-ának szövege a következő:

„(1) Ha az adós kimutatja, hogy a követelést a 4.550/1931. M. E. számú rendeletben foglalt tilalom folytán nem teljesítheti, vagy a teljesítést a Magyar Nemzeti Bank a 4. §. (2) bekezdése alapján elhalasztotta:

a) a követelés iránti pert a tilalom, illetőleg az elhalasztás tartamára fel kell függeszteni,

b) a követelés behajtása vagy biztosítása végett végrehajtást elrendelni (végrehajtható kiadmányt kiállítani) vagy foganatosítani, árverést elrendelni vagy kitűzni, már kitűzött árverést megtartani nem szabad,

c) a követelés nemteljesítése alapján kereskedővel vagy kereskedelmi társasággal szemben a fizetések megszüntetését a csődnyitást vagy a kényszerfelszámolás elrendelése szempontjából megállapítani nem lehet.